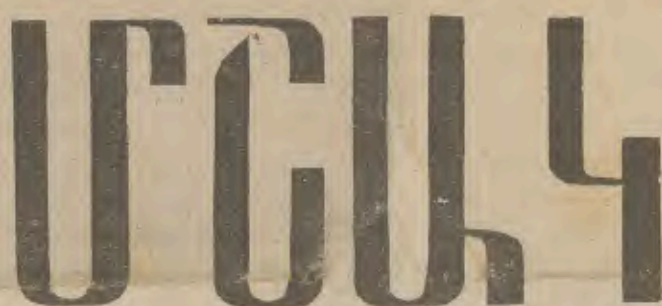

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կէս տարեկանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լիզուով:

Յայտարարութիւնները համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

Армянская газета „МШАКЪ“ печатаетъ объявленія на армянскомъ, русскомъ и иностранныхъ языкахъ.

ПЛАТА за объявленія на четвертой страницѣ: 2 копѣйки со слова. Съ объявленій печатаемыхъ болѣе десяти разъ, дѣлается уступка.

Плата впередъ. За ТРАУРНЫЯ объявленія на четвертой страницѣ взимается по 2 рубля, на первой страницѣ 4 рубля.

На первой страницѣ „Мшакъ“ никакія постороннія объявленія КРОМѢ ТРАУРНЫХЪ не печатаются.

Адресъ: ТИФЛИСЪ, редакція газ. „Мшакъ“.

ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Աշանքը իբրև հասարակական գործիչներ. Նամակ Ալեքսանդրապոլից. Նամակ Թէլապից. Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Բոլորական ինքնակառավարման հարցը. Արտաքին լուրեր. — ԽԱՌՆ. ԼՈՒՐԵՐ. — ՀԵՌԱՎԱՐՆԵՐ. — ԲՈՐՍԱ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Գաւառական նամակներ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՂԱՆԵՐԻ ԻԲՐԵՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՋՆԵՐ

Ամեն կողմից զանգատներ են լսվում, որ մեր հասարակական գործիչը և հիմնարկութիւնները կաղում են, և փոխանակ անհու, անելի և անելի քայքայվում են: Այդ զանգատները, պէտք է խոստովանվի, ընդհանրապէս արդարացի են և ճշմարիտ, և հասարակական ամեն մի գործ բազմաթիւ փաստեր է տալիս այդ զանգատները հաստատելու համար: Բայց ակամայ մի հարց է առաջ գալիս. — միթէ յիշուի մեր հասարակական գործիչը և հիմնարկութիւնները ճակատագրական դժբաղդութեան են ենթարկված: միթէ նոյն ճակատին գրված է փոխանակ առաջ գալու և զարգանալու, քայքայվել և վատանալ: Ոչ. իրաքանչիւր հայ ամուսնական է, որ իր գործերը և առաջադիմութիւնը ճակատագրից է այդպիսի բերմունքներից չեն կախված. բայց, տարբարադարձ, իրաքանչիւր հայ չէ համոզված,

մինչև անգամ չէ էլ կարծում, որ առանց արժանաւոր, հասկացող և գործունեաց դեկադա և քիչ էր, ոչ մի գործ, ոչ մի հիմնարկութիւն չէ կարող առաջ գնալ, լինի դա դպրոց թէ ընկերութիւն, լինի նա լրագիր թէ եկեղեցի, կամ թէ մի ուրիշ բան: Եւ ճշմարիտ, հիշե՛ք են ընդհանրապէս մեր հասարակական գործերի և հիմնարկութիւնների զեկավարները, հիշե՛ք են այն մարդիկ, որոնք այսօր կանգնել են մեր բոլոր հասարակական հիմնարկութիւնների գլխին: Գրեա՛ս այն աղաներն են, որոնց ինչ լինելը բաւական ծանօթ պէտք է լինի ամեն մի փոքր ի շատէ չըջանալու մարդու: Աղաներ ասելով չը պէտք է հասկանալ միմիայն այն արխայաւոր և արհաւիրներին, որոնք գաւառական անկիւններում իրանց փողով տիրում են շատերի վրա, և իրանց փառասիրական ձգտումներին լիութիւն տալու համար մուտք են գործում ամեն մի նոյն իսկ հասարակական գործի մէջ. աղա են և այն արտաքինները բաւական քաղաքակիրթ, ինտելիգենտ անձինքը, որոնք ուսանողական նստարանի հետ միասին թողել են իրանց բոլոր չեղճանքը և ծրագրերը», և կենքի մէջ մտնելով՝ հասարակական ամեն մի գործ ծառայեցնում են միմիայն իրանց փառասիրութեանը և հետագայ ճեղքումներին: Այդ, հասարակական գործերի մէջ աղան է ոչ թէ միայն շուշեցի, երևանցի, ալեքսանդրապոլցի, կամ աղբիւրցի վաճառականը, որ իր հարստութեամբ հպարտացած, ամենայնպէս կերպով որոշում է դպրոցական հարցերը, վարժապետի արժանաւորութիւնները, գրականութեան արժէքը, ընկերութիւնների բաղը, երիտա-

սարկութեան տաղան և այլն և այլն, աղա են և այն ինտելիգենտ, բուրժուական ամենա-նորը պայմաններին համապատասխանող անձինքը, որոնք հոգաբարձուի, ընկերութեան անդամի, ընկերութեան նախագահի, պատգամաւորի և այլ պաշտօնի պաշտօններ ձեռք գցելով՝ միշտ ձեռք տալով են զոհանքներ իրանց անձնական դիտմանը, միշտ աշխատում են բաւականութիւն տալ իրանց մասնաւոր փառասիրական ցանկութիւններին... Եւ այս րոպէիս մեր բոլոր հասարակական գործերի գլխաւոր զեկավարները այդ նոյն աղաներն են: Հոգաբարձուները աղաներ են, ընկերութեան զեկավարները աղաներ են, եկեղեցական երեցիկները աղաներ են, աղաներ են թատրոնական գործերի, և հասարակական ուրիշ շատ տեսակի ինտելիգենտ կարգադրողները: Գոյա՛ս շնորհով ոտնդիված է մի տեսակ մօնօպօլիա, որը հասկանում է նոյն իսկ երիտասարդութեանը, և արգելում է նրան մի ոչ և է գործի մէջ խառնվելու: Բազմաթիւ օրինակներից մերցնե՛ք նոյն իսկ մեր դպրոցների հոգաբարձուներին. դոյս անգործունէութեան և աղետութեան շնորհով ինչպէս չեն պատահում, հոգաբարձուներից մէկը պահանջում է արձակել այս ինչ վարժապետին, որովհետեւ նա իր կնոջը տեսնելու գլուխ չէ տալիս. մի ուրիշ հոգաբարձու պահանջում է արձակել այս ինչ արժանաւոր վարժուհուն, որովհետեւ իր ազգականի աղջկը վարժուհի լինելու տրամադրութիւն ունի. մի ուրիշ տեղ հոգաբարձուն դպրոցը իր տունն է չինել և լցնում է այդտեղ իր խնամքով միմիայն, կամ իր աղջկաների փեսացուներին: Այդ դեռ բաւական չէ. նոյն հոգաբարձուներն են, որ չօտքից և դա վրէժից դառնում են միմիայն տեսած չը լինելով անպատճառում են վարժապետների պարագմունքը, մեթօդը ուղղութիւնը և պարագմունքը... Եւ այդ բոլորից յետոյ միթէ զարմանալու է, որ այսպիսի վիճակի է հասել մեր դպրոցական գործը: Ոչ մի իրեւա, ոչ մի գործունէութեան ձգտում և պահանջ այդ գործի շրջանում չէ երևում: Մարդ չառանգում զարմանում է, թէ այս ինչպէս է պատահում, որ այս ինչ դպրոցը ունի բազմաթիւ կրթված հոգաբարձուներ, բայց դպրոցը միշտ ողոր-

մելի գրութեան մէջ է: Շատ պարզ է. այդ կրթված աղաները երբէք չեն ունեցել գործելու մի անկեղծ ձգտում, չեն ունեցել մի ընդհանուր նպատակ, և հոգաբարձու դառնալով, ցանկացել են լիութիւն տալ իրանց փառասիրութեան ձգտմանը, ցանկացել են տեղ տալ դպրոցում իրանց արձանանկներին, իրանց դիմողներին և արերտղներին... Այդպէս են համարեա և մեր բոլոր միւս գործերը...

Եւ երբ մի ամբողջ ժողովրդի հասարակական գործիչները այդպիսի աղաներ են, ինչ կարծիք, որ ուրիշ՝ անելի ցանկալի գրութիւն չէ էլ կարելի սպասել: Հասարակական գործիչ լինելու համար հարկաւոր չէ ոչ հարուստ լինել, ոչ էլ շատ կոյր խնկարկուններ և պարտականներ ունենալ. հասարակական գործերի զեկավարի օյժը, նրանում չէ, որ ամենքը նրան դիմեն չաղա՛ս անելով: Ընդհակառակը, աղայութիւնը հեռու պէտք է լինի ամեն մի հասարակական գործից: Բաւական է. հասարակական գործունէութեան ասպարէզը փառասիրութեան ասպարէզ չէ, և դարեւոր աղայութիւնը պէտք է իջնէ այդ ասպարէզից՝ տեղ տալով նախապատրաստված և գործիչ ցանկացող օյժերին:

Խ. Մ.

ՆԱՍՏԱԿ ԱՆԷՔՍԱՆԻՐՈՊՈՒՑ

Յուլիսի 22-ին

Քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով, ամբողջ 5—6 հազար տոն ունեցող քաղաքի ժողովրդեան աղբը, նոյն քաղաքում թէ փողոցներում և թէ տներում մէջ անկիւններում և դիզված իսկ թաղապետները, որոնք ընտրված են ժողովրդի բարօրութեանը և օգտին ծառայելու, մինչև անգամ չեն իմացել, որ իրանց քաղաքը քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով, ամբողջ 5—6 հազար տոն ունեցող քաղաքի ժողովրդեան աղբը, նոյն քաղաքում թէ փողոցներում և թէ տներում մէջ անկիւններում և դիզված իսկ թաղապետները, որոնք ընտրված են ժողովրդի բարօրութեանը և օգտին ծառայելու, մինչև անգամ չեն իմացել, որ իրանց քաղաքը քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով, ամբողջ 5—6 հազար տոն ունեցող քաղաքի ժողովրդեան աղբը, նոյն քաղաքում թէ փողոցներում և թէ տներում մէջ անկիւններում և դիզված իսկ թաղապետները, որոնք ընտրված են ժողովրդի բարօրութեանը և օգտին ծառայելու, մինչև անգամ չեն իմացել, որ իրանց քաղաքը քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով, ամբողջ 5—6 հազար տոն ունեցող քաղաքի ժողովրդեան աղբը, նոյն քաղաքում թէ փողոցներում և թէ տներում մէջ անկիւններում և դիզված իսկ թաղապետները, որոնք ընտրված են ժողովրդի բարօրութեանը և օգտին ծառայելու, մինչև անգամ չեն իմացել, որ իրանց քաղաքը քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով, ամբողջ 5—6 հազար տոն ունեցող քաղաքի ժողովրդեան աղբը, նոյն քաղաքում թէ փողոցներում և թէ տներում մէջ անկիւններում և դիզված իսկ թաղապետները, որոնք ընտրված են ժողովրդի բարօրութեանը և օգտին ծառայելու, մինչև անգամ չեն իմացել, որ իրանց քաղաքը քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով, ամբողջ 5—6 հազար տոն ունեցող քաղաքի ժողովրդեան աղբը, նոյն քաղաքում թէ փողոցներում և թէ տներում մէջ անկիւններում և դիզված իսկ թաղապետները, որոնք ընտրված են ժողովրդի բարօրութեանը և օգտին ծառայելու, մինչև անգամ չեն իմացել, որ իրանց քաղաքը քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով, ամբողջ 5—6 հազար տոն ունեցող քաղաքի ժողովրդեան աղբը, նոյն քաղաքում թէ փողոցներում և թէ տներում մէջ անկիւններում և դիզված իսկ թաղապետները, որոնք ընտրված են ժողովրդի բարօրութեանը և օգտին ծառայելու, մինչև անգամ չեն իմացել, որ իրանց քաղաքը քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով, ամբողջ 5—6 հազար տոն ունեցող քաղաքի ժողովրդեան աղբը, նոյն քաղաքում թէ փողոցներում և թէ տներում մէջ անկիւններում և դիզված իսկ թաղապետները, որոնք ընտրված են ժողովրդի բարօրութեանը և օգտին ծառայելու, մինչև անգամ չեն իմացել, որ իրանց քաղաքը քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով, ամբողջ 5—6 հազար տոն ունեցող քաղաքի ժողովրդեան աղբը, նոյն քաղաքում թէ փողոցներում և թէ տներում մէջ անկիւններում և դիզված իսկ թաղապետները, որոնք ընտրված են ժողովրդի բարօրութեանը և օգտին ծառայելու, մինչև անգամ չեն իմացել, որ իրանց քաղաքը քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով, ամբողջ 5—6 հազար տոն ունեցող քաղաքի ժողովրդեան աղբը, նոյն քաղաքում թէ փողոցներում և թէ տներում մէջ անկիւններում և դիզված իսկ թաղապետները, որոնք ընտրված են ժողովրդի բարօրութեանը և օգտին ծառայելու, մինչև անգամ չեն իմացել, որ իրանց քաղաքը քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով, ամբողջ 5—6 հազար տոն ունեցող քաղաքի ժողովրդեան աղբը, նոյն քաղաքում թէ փողոցներում և թէ տներում մէջ անկիւններում և դիզված իսկ թաղապետները, որոնք ընտրված են ժողովրդի բարօրութեանը և օգտին ծառայելու, մինչև անգամ չեն իմացել, որ իրանց քաղաքը քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով, ամբողջ 5—6 հազար տոն ունեցող քաղաքի ժողովրդեան աղբը, նոյն քաղաքում թէ փողոցներում և թէ տներում մէջ անկիւններում և դիզված իսկ թաղապետները, որոնք ընտրված են ժողովրդի բարօրութեանը և օգտին ծառայելու, մինչև անգամ չեն իմացել, որ իրանց քաղաքը քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով, ամբողջ 5—6 հազար տոն ունեցող քաղաքի ժողովրդեան աղբը, նոյն քաղաքում թէ փողոցներում և թէ տներում մէջ անկիւններում և դիզված իսկ թաղապետները, որոնք ընտրված են ժողովրդի բարօրութեանը և օգտին ծառայելու, մինչև անգամ չեն իմացել, որ իրանց քաղաքը քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով, ամբողջ 5—6 հազար տոն ունեցող քաղաքի ժողովրդեան աղբը, նոյն քաղաքում թէ փողոցներում և թէ տներում մէջ անկիւններում և դիզված իսկ թաղապետները, որոնք ընտրված են ժողովրդի բարօրութեանը և օգտին ծառայելու, մինչև անգամ չեն իմացել, որ իրանց քաղաքը քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով, ամբողջ 5—6 հազար տոն ունեցող քաղաքի ժողովրդեան աղբը, նոյն քաղաքում թէ փողոցներում և թէ տներում մէջ անկիւններում և դիզված իսկ թաղապետները, որոնք ընտրված են ժողովրդի բարօրութեանը և օգտին ծառայելու, մինչև անգամ չեն իմացել, որ իրանց քաղաքը քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով, ամբողջ 5—6 հազար տոն ունեցող քաղաքի ժողովրդեան աղբը, նոյն քաղաքում թէ փողոցներում և թէ տներում մէջ անկիւններում և դիզված իսկ թաղապետները, որոնք ընտրված են ժողովրդի բարօրութեանը և օգտին ծառայելու, մինչև անգամ չեն իմացել, որ իրանց քաղաքը քաղաքիս փողոցները շատ անտանելի կեղտոտութեան մէջ են. մի փողոցում որ անցնելու լինի մարդ, աղբի կոյտերի և սարքաւորի զարհուրեցիկ հայտնութեան պէտք է հանգիստ: Անցեալ տարիներում բաւական մաքուր գրութեան մէջ էր քաղաքը, և ամեն մի թաղապետ իր թաղի համար վարձած ունէր մի սայլ, որ շարունակ աղբը հաւաքելով, տանում քաղաքից դուրս հեռու տեղերում էր ածում, իսկ իմա դրանք չը լինելով,

չեն էլ մտածում այս անմարտականները հեռացնելու, որի պատճառով ոչ թէ միայն զարչանտուրիսն է լինում, այլ և զանազան տկարութիւններ են առաջ գալիս Այս ֆեստակար երկույթի վրա պ. պ. զեպուտաների և թաղապետների ուղարկութիւնն ենք հրաւիրում:

Անձրային եղանակներին չորսով այս տարին մեր կողմերում հացաբոլոր բաւական առատ հունձ է խոտանում. այժմ ցորենի ստնարը ծախվում է 12 ռուբլով, գարինը՝ 4—5 ռուբլով, բայց նշանաւոր գնորդներ զեռ. ևս չը կան: Մեր թերքները բաւական թանգ գնով են ծախվում, չը նայած որ այս տարին ուրիշ տարիներից առատ է. բայց քաղաքի վարչութիւնից ուղարկութիւն դարձնող չը կայ այդ երեւոյթի վրա: Այժմ ալիւրը ծախվում է պոստը 80 կոպէկով, անքաշ պանիրը 2 ռ. 60-ից մինչև 3 ռուբլի. թեւ-պանիրը 2 ռուբլով, չը հաւած խղը 8 ռ. 60 կոպէկով. միւսը 5 կոպէկով, հացը 2½ կոպէկով: Թանգացել է նոյնպէս և ձուռն. առաջ այդ հարկը ծախվում էր 50 կոպէկով, իսկ այժմ այստեղ չինված ֆարքիկայի պատճառով 100 ձուռն ծախվում է 70 կոպէկով: Այդ ֆարքիկայում ձուռն չինում են ներկեր սպիտակ և դեղին, չլի է այլ ֆարքիկաներում գործածելու համար: Այդ ֆարքիկայում բանում են բաւական թուով գործաւորներ, թէ տղամարդիկ և թէ կանայք. վերջինների գործն է միայն կտորել ձուռն և առանձին ամանների մէջ լցնել սպիտակուցը և դեղնուցը:

Այստեղի առևտուրը շատ ընկած դրութեան մէջ է և վաճառականները առևտուր չունենալով, և տոնավաճառի էլ ժամանակը մոտ լինելով, բոլորն էլ դրամական նեղ տալիսալի մէջ են:

Արդէն վաղուց վերջացած են տեղիս հողերը դարձնելի հարցաքննութիւնները. և այժմ ուսուցիչներն էլ փոքր ինչ ժամանակ ունեցան ազատ շուշ. քաշել: Բայց կը մնան արդեօք ուսուցիչները իրանց տեղերում, ընդունելով չաքաթական 20—30 դաս և ամեն մի դասին էլ նշանակած 15 ռ. ուժիկը, ինչպէս անցեալ տարի.—այդ զեռ. յայտնի չէ: Հողաբարձուները այդ ուժիկն էլ տալու միտք չունեն և այս կէտը ի նկատի ունենալով շատ կորուստներ պէտք է կրի առանց այդ էլ մեր քաղաքից ուսումնարանը: Հողաբարձուները պատճառ են բերում փողի պակասութիւնը, բայց եթէ մենք հարցնելու լինենք հողաբարձուներին, թէ միթէ խեղճ վաճառականները, որոնք նստում են եկեղեցու խառնութիւններում նրանց զգալի չէ այդ ճիշտագործութիւնը, որ փոխանակ խառնութիւնների վարձերը պակասեցնելու՝ 150 ռուբլին 200 էք անում... այս է ձեր խիղճը: Ինչպէս վերադրել այս ձեր վարձերը, ուսումնարանի օգտին ծառայելուն:

Մի ժամանակ այլքանադրողներն պարծնում էր ուսումնարանի պայծառութեամբ, իսկ այժմ թող ամաչի ուսումնարանի ընկած դրութեամբ:

ՆԱՄԱԿ ԹԵՂԱՅԻՑ

Յուլիսի 27-ին

Ամին մէկին հողաբարձութիւնը օրիորդաց դպրոցի դասիւնում ունէր արտաքուց կարգի մի ժողով: Առաջին հարցը դրվեցաւ ուսուցիչներին պահելու կամ արձակելու մասին: Ուսուցիչները կարծիք դրութեամբ դրոյից հետևում էին իրանց դատավճիւրն Նախագահը թէ անցեալ տարին մինչև անգամ խուով էր մի քանի ուսուցիչներին հետ և օլիմպիական բարձրութիւնից սպառնում էր նրանց արձակել, բայց ժողովի ժամանակ, յանկարծ իր դերը փոխեց և յայտնեց որ, եթէ ամենքին արձակեն, այդ բարոյապէս վատ ազդեցութիւն կունենայ դպրոցներին վրա: Ուրեմն հարկաւոր է այս տարին էլ ամենքին պահել: Հոլաբարձութիւնը պնդում էր ամենքին էլ փոխել, բացի մի վարժուհուց: Նախագահը յայտնեց իր անսահման իրաւունքը, ասելով թէ՝ «Իմ կամքն է և ամենքին էլ պահում եմ»: Այս խօսքերը առիթ եղան աղմուկներին: Նախագահը—գործակալը յարձակվեցաւ և մի հողաբարձուի վրա: Այս հողաբարձուն, որ մի և նոյն ժամանակ քաղաքիս զեռ. պոստատ է, պատկանում է ինտելիգենտ դասին, մի զարգացած, համալսարանական երիտասարդ է, Ժիր, գործունեայ և անհասկէր: Միւս հողաբարձուները միացան սրա հետ և պահանջեցին դորձակակը ոչ թէ միայն ուսուցիչներին փոխուրութիւնը, այլ և դրամական հաշիւները: Գործակալը

ամբողջ 18 տարի առանց կոնսորիոյ ձեռքն ունի մեր դպրոցներին բոլոր տնտեսական և ուսումնական մասը և ահա զանգեցան այնպիսի մարդիկ, որոնք յանդիմանեցան նրանից հաշիւ պահանջելու: Նա աղաքիս բան չէր սպասում, որովհետև նրանք բոլորն էլ նրա ազդեականներն են և նրա ինիցիատիվով ընտրած: Ի հարկէ, դա մի սարսափելի հարուած էր նրա համար: Գործակալը բնականաբար մերժեց նրանց պահանջը, ասելով թէ առանց հոգեւոր իշխանութեան հրամանագրութեան ոչինչ հաշիւ տալու չէ նրանց: Հողաբարձուներին երեք հոգի արձանագրութիւն կազմեցին՝ բոլոր ուսուցիչներին արձակելու մասին, իսկ անտեսական հաշիւներին մասին դիմել են առաջնորդին:

Անցեալ տարին մի չքաւոր այրի կնոջ աղջիկը նշանվեցաւ մի երիտասարդի հետ: Այդ զոյգի պատկը չհաս դուրս բերին, թէ նրանց մէջ ոչինչ չհասութիւն չը կայ: Տեղիս գործակալը սինօգի անդամ էրեմեա եպիսկոպոսից մի նամակ ըստացաւ, որով այդ վերջինը յայտնում էր թէ՝ այդ չհասի հրամանը չուտով կը տասցվի: Գործակալի խօսքի հիման վրա ծխատէրերը հարմախօսներին աւետիս են տալի, ուստի նրանք իրանց ապահոված կարծելով՝ սկսում են միմյանի ապրել: Բայց մի գեղեցիկ օր գործակալը սինօգից ստանում է մերժողական հրաման: Աղջիկը յղի է և օրերումս պառկելու: Էջ Տղան իսկոյն հեռանում է նրանից և ուզում է ուրիշի հետ պատկել: Աղջիկը լսեալով ուզում է անձնապաշտութիւն գործել: Բայց ողորմելուն մինչև այժմ էլ յուսադրում են:

Եղանակը այստեղ ցուրտ է և անձրևային: Խաղողը զեռ. ևս խալ է, իսկ կալերը մնում են առանց կալելու: Թէ և ներկայ տարին մեծ առատութիւն էր խոտանում, բայց եթէ եղանակը այսպէս չարեւանվի, մեծ վնասներ կ'առաջանան:

Ամին 26-ին, ցերեկով, փողոցի մէջ ատրճառակով անցայտ չարագործներ վիրաւորեցին մի երիտասարդին:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԱԳՐՈՒՆ

Բագու, յուլիսի 28-ին

Քանի մի ժամանակ առաջ, ես մի քանի անձինքներեց ժողովեցի մի բարեգործական նպատակով 22 ռուբլի և որովհետև այդ իմ նպատակը չիրագործվեցաւ, ուստի այդ գումարը ներկայումս նամակով ուղարկում եմ խմբագրութեանը և խնդրում եմ երկու օրինակ յարգելի «Մշակ» լրագրի մի տարի ժամանակով սկսած օրոտոտի 1-ից, ուղարկել ուր յարմար կը համարէ: Միացեալ երկու ռուբլին էլ ձեր կարողութեամբ գործ ածեցէ յօգուտ որ և է բարեգործական նպատակին: Խոնարհաբար խնդրում եմ տղել իմ այս նամակը ի գիտութիւն նուիրատուներին:

Գեորգ Խաղաչեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հին-Նախնական դաւառի ԳԱՍՏԱԿ գիւղից մեզ գրում են, որ ներկայ տարվայ մայիս ամսին այդ գիւղը գալիս է Պարսկաստանից մի մարդ որ իրան բժիշկ է ասում, և որովհետև այդ գիւղում աչքի ցաւ ունեցող շատ մարդիկ կան, այդ ինքնակոչ բժիշկը սկսում է նրանց բժշկել, նախապէս փող պահանջելով ողորմելի հիւանդներին: Բայց վերջը յայտնվում է, որ հիւանդները այդ բժշկութիւնից յետոյ աւելի էլ հիւանդանում են, իսկ ինքնակոչ բժիշկը, փողերը հաւաքելուց յետոյ, նորից փախչում է Պարսկաստան:

ԻԳԻԻԻՑ մեզ գրում են: «Մեր հարեան խոշաբար գիւղի մէջ այս օրերս աւարտվեցաւ դիւղացիներին ծախսով կառուցվող եկեղեցու շինութիւնը: Եկեղեցին լաւ ճաշակով է շինված և շատ յարմարութիւններ ունի: Այն ինչ խղիւղը որ անհամեմատ աւելի բազմամարդ է հարուստ լինելով, մինչև այժմ չէ կարողանում կառուցանել: Ի համար մի նոր եկեղեցի: Հինը այն ատիճան խարխուլ դրութեան մէջ է, որ դաւառապետը տեսնելով թէ ամեն րօպէ վրանդ է ելաւում քանդելու և իր աւերակների տակ աղօթողներին թաղելու, զիտաւորութիւն ունի հրամայել փակել տալու այդ խարխուլ և վտանգաւոր շինութիւնը»:

ԲԱՆԱՆՑ գիւղից մեզ գրում են: «Յուլիսի 19-ին, կիրակի, կայացաւ տեղիս երկսեռ ուսումնարանի տան հիմնարկութեան օծումը: Հանդի-

սին ներկայ էր ժողովրդի ահալին բազմութիւն, հողերականների դասը և մի քանի ինտելիգենտ անձինք: Հանգեւր բացվեցաւ եկեղեցական երգեցողութեամբ, այնուհետև Թեոդորոս վարդապետ Շիրակունի, խաչակալի թարգմանչաց վանքի վանահայրը, մի ողբարկած քարոզ ասեց, հասկացնելով գիւղացիներին ուսումնարանի օգուտն ու նշանակութիւնը, և հրաւիրելով ներկայ եղողներին իրանց կարողութեան չափ հանգանակութիւն անել յօգուտ կառուցվող դպրոցին: Հանգեւր անկվեցաւ անմիջապէս 23 ռուբլի, մի քանի կօպէկ պակաս: Գրանցել յետոյ հանդիսով գնացին ամենքը գիւղի գերեզմանատունը, օրհնելու այն հանգուցեալ գիւղացիների գերեզմանները, որոնք 1873 թվին պատճառ եղան Բանանց գիւղում ուսումնարան բանալու գործին: Բացի վերոյիշեալ գումարից, գիւղիս տանուտէրը վճռել է վերցնել միանուգ իւրաքանչիւր տան գլխից մի մի ռուբլի, դարձեալ ուսումնարանի օգտին: Գիւղացիք անարտուժ յուսելիս են այդ փողը, միայն թէ չին մի ուսումնարանը»:

Առաջիկայ թատրոնական սեզոնին, Թիֆլիսի թատրոնի օպերային խմբի մէջ կը մասնակցեն հետեւեալ երգչուհիները և երգիչները. Ջարուգեայա, Ջվիպիկա, Եղեշօլի, Բիշուրինա, Կրանօլա, Կոօօլցեկա, և պ. պ. Մեղրիկի, Լօզի, Պրեանիշ, Նիկոլ, Բուսօլցեկի, Մօլանօսիկի, Պուլանօլ և Լէվիցիկ: Բէթիօսի պաշտօնը, ինչպէս լսել են տեղական ուսու թերթերը, կը կատարի պ. Պրեանիշիկով: Ներկայացուցաները կը սկսվեն օգոստոսի 30-ից»:

Մեզ հաղորդում են, որ Անդրկովկասեան երկաթուղու կայարաններում գրեթե և լրագիրներ վաճառելու գործը, որ վերջին ժամանակներում շատ անխնամ դրութեան մէջ էր գտնվում, այժմ վերցրել են իշխան Կ. Բէհուլեան և պ. Արգար Գովհանիսեան:

Մ. Ն. Կատկով իր մեռնելուց յետոյ, ինչպէս գրում են Պետերբուրգի լրագիրները, թողել է 700,000 ռուբլու կարողութիւն:

Պոստոսի 3-ին, Քուրմայից Բիւսի կայարանը եկող երկաթուղու գնացքի երկրորդ կարգի վագոնում մի արտասովոր գողութիւն տեղի ունեցաւ, որի մանրամասնութիւնները տեղական ուսու լրագիրները հաղորդում են հետեւեալ կերպով: Երկրորդ կարգի վագոնում, որ ամբողջ գնացքի մէջ մէկ հատ էր, նստած էին չորս հոգի, երկու կին, և երկու տղամարդ: Կանանցից մէկը տիկին Եվլենիա Լիմբերգի, որ արտասահմանեան մի ընկերութեան ներկայացուցչի կինն է, այդ օրը Քուրմայից իր հետ բերում էր 10,000 ռուբլի, մարդանցի հանքերի մշակներին տալու համար, այն հանքերի, որոնք մշակվում են իր անունով: Դեղակալութեամբ Քուրմայից գնացքը հեռացել էր չորս կամ հինգ վերստով, և հենց այն միջոցին երբ վագոնի մէջ նստողները լսուսակցում էին միմեանց հետ, յանկարծ երեք զինուորական մարդիկ մտան վագոնը: Վագոնի մէջ նստողները զեռ. չէին էլ կասկածում եկողներին ինչ լինելու մասին, երբ նրանցից մէկը ատրճառակի բերանը դարձնելով դէպի տղամարդ—ճանապարհորդը գոչեց. «չը չարվէք, թէ չէ ամենքիդ էլ կը կտորեմ»: Նրա օրինակին հետեց իր ընկերը, որ ձեռքին բռնած ունէր դաշին: Այդ միջոցին երրորդ ընկերը մօտեցաւ տիկին Լիմբերգերին և լսեց նրա ձեռքից պաշուսակը 10,000 ռուբլով: Կրանից յետոյ իսկիւ երեքն էլ զենքերը պատրաստ բռնած դուրս գնացին վագոնից և ներքե ցատկեցին: Այդ բոլորը կատարվեցաւ մի քանի րօպէի մէջ: Վագոնի մէջ եղողները հազիւ ուշքի եկան, օղնութիւն կանչեցին և խնայ տուցին երկաթուղին: Գնացքը կանդեցեցին, և մի քանի ժամդարմանի առաջակներ յետեցին դաշին: Բայց մի քանի րօպէի մէջ, զոտիկ են արդեօք առաջակները թէ ոչ, միայն ինչպէս երևում է, կարելի կը լինի հետքը գտնել, որովհետև երկաթուղու գրանցքի վրա երգողների տանք տեսել են, թէ ինչպէս նրանք ներքե ցատկեցին վագոնից, և նրանցից մէկը ստը կտորվեցաւ, որովհետև այդ միջոցին գնացքը ամենաարագ ընթացք ունէր: Ինչ կարծիք, որ առաջակները դիտելիս տիկին Լիմբերգերի մօտ փող լինելու մասին: Կողմապակուց յետոյ տիկին Լիմբերգերը այնպիսի յուսահատութեան մէջ ընկաւ, որ կամենում էր ինքնասպա-

նութիւն գործել: Այդպիսով երկաթուղու գնացքի վրա անգամ անդադար կրկնվում են ամենակատարի գողութիւններ և յարձակմաններ, մէկը միւսից աւելի յանդուգն, մէկը միւսից աւելի սարսափելի:

Մեղ խնդրում են տպել հետեւեալը: «Թարգմանած և արդէն աւարտած լինելով Վիկտոր Հիւգօի «Լա որդի» վերնագրով դրոյից, յոյս ունեց շուտով լոյս ընծայել Բագուի մէջ: Բայց պրանից ձեռնարկում ենք թարգմանելու Գօնչարովի «Обыкновенная История» ժամանակակից վէպը: Թէ առաջին և թէ երկրորդի մասին իր ժամանակին «Մշակի» միջոցով կը յայտնենք»:

Պետերբուրգի գրավաճառ պ. Էդգէրս խնդրում է մեզ յայտնել որ պ. Բրօսկի իր հօր մասին հրատարակած Ֆրանսիական զինքը, որի մասին մենք խօսեցինք «Մշակի» № 85-ի մէջ, ծախվում է Թիֆլիսում, Բէրէնչուսի գրավաճառանոցում և արժէ 4 ռուբլի:

ԲԱՅԻՄԻՑ մեզ գրում են: «Յուլիսի 31-ին, ուրախ երեկոյան, պ. Սաֆրազեան, սիրողների մասնակցութեամբ, իր վերջին ներկայացուցող տրեւեց խաղացին «Շուշանի» ողբերգութիւնը և երկու վոլովները, մէկը հայերէն, իսկ միւսը ռուսերէն: Տիկին Սաֆրազեան մի ծաղկեայ փունջ ստացաւ, իսկ սիրողներից պ. Մարութեան ստացաւ մի ընծայ իրան Սաֆրազեանից»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԲՈՒԳԱՐԱՅԻ ՆՈՐ ԻՇԽԱՆԸ

Գրեց այս տողերը լոյս տեսած ժամանակ կօբուրդի պրինցը արդէն Սօֆիա մօտած կը լինի իբրեւ նոր իշխան բոլղարական գահի: Վերջին հեռագիրներից, որոնք տարվում են մեր լրագրի այսօրվայ համարում, ընթերցողը կը տեսնի որ կօբուրդի պրինցը արդէն Տիւնօլյում Բոլղարիայի այդ հին սրբազան համարվող քաղաքում ընդունելով իր ձեռքը կառավարութեան զեռն, փակեց աղապիսի մեծ ժողովը: Բոլղարիայի գնացող քաղաքներում զօրքը և ամեն կարգի պաշտօնականները արդէն հաւատարմութեան երդում են տալիս նոր իշխանին, որը վճռական կերպով ոտք դրեց իր նոր հայրենիքի մէջ, և ուղղակի դիմում է պլպի իր գահը, դէպի Սօֆիա: Բայց չը նայած այդ բոլոր նախապատրաստած ուղեորութեանը, չը նայած այն ամուր քաղաքականութեան, որին հետեւում է նոր իշխանը, արդէն տարածախնութիւններ են հրապարակ գալիս, և այդ տարածախնութիւնները այն բնատրուութիւնը ունեն, որի վրա մենք ակնարկեցինք «Մշակի» 85 համարի մէջ: Ուստաց արտաքին գործերի մինիստր Գիւրը արդէն բողոքեց կօբուրդի պրինցի Բոլղարիա գնալու դէմ: Պետերբուրգի կարմիրտը այդ մասին գլմի է բոլոր պետութիւններին, և առաջարկել է արդէն Թիւրքիային միանալ իր հետ և բողոքել Բոլղարիայում կատարվող իրողութիւնների դէմ: Ուրեմն այժմ արդէն հաստատ իրողութիւն է, որ ուստաց կառավարութիւնը չի ընդունում կօբուրդի պրինցի Բոլղարիայի գահը բարձրանալը, չընդունելով ոչ աղապիսի ժողովը և ոչ էլ նրա որոշումները: Նայն վճռական քաղաքականութիւնը չի արտայայտում Գերմանիան: Մինչև այժմ մեզ հասած տեղեկութիւններից երևում է, որ կլոսապաշտանական «Հիւս. Գերմանական լրագիրը» և մէկ էլ Վիլհելմի «Fremdenblat» լրագիրը հաշտ աչքով չեն նայում կօբուրդի պրինցի Բոլղարիա գնալու վրա: Բայց արդեօք դա այդ երկու կառավարութիւնների իսկական քաղաքական հայտացալիսն է, թէ մի քաղաքական քաղաքականութիւն միայն: Ուղարկութեան արժանի է և այն, որ Թիւրքիան արդէն առաջին րօպէից սկսել է տաւանել, և դիմելով օտար պետութիւններին, նոյս կարծիքն է ուղում իմանալ: Օտար պետութիւններին կարծիքը կարելի է դուստիւլ.—Անգլիան և խալիսան կը պաշտպանեն կօբուրդի պրինցի արարքը, և հարցը կարող է խիստ կերպով խճճվել:

ՆԱԽԱԿ ԵՎ ԼՅՅԱՐԴԱՅԻՅ

Չինեյի յուլիսի 23-ին

Ուլ որ միանգամ տեսել է Չինեյի, նա անշուշտ չէր պիտի կարողանայ ճանաչել այժմ իր տեսած համայն, խաղաղ քաղաքը, եթէ բաղդը բերէ յանկարծ նրան կրկին պատահելու այստեղ այս օրերս: Ինչպէս յայտնեցի Ամերիկայից, Անգլիայից և շատ հեռավոր երկրներից բաղդաթիւ հիւրեր թէ մասնակցելու հրացանաձգութեան մրցմանը, կամ թէ միայն ներկայ լինելու Շիլլիցարիայի այս մեծաշուք հանդիսաւոր օրերին: Ինչպէս երեւում է դեռ շատ են լինելու դարձեալ այցելուներ, առ այժմ դրեմք քաղաքում տեղ չը կայ, սենեակ չէ ճարձում: շատերը ստիպւած քաշվում են մօտակայ գիւղերը ապաստարան գտնելու և մի կերպ անցկացնելու այս երկու շաբաթը:

Թողնելով այս ամիս ընդհանուր նշանակութեան և թէ մանրամասն տեղեկութիւնները մասին դրեք հետեւալ նամակին, շատարժեք եմ ձեզ առ այժմ Գրեյսոն Կոնստանտինոպոլիսում և թէ մանրամասն տեղեկութիւնները մասին դրեք հետեւալ նամակին:

Այսօր յուլիսի 23-ն է, այս ամիս կը շարունակվի 13 օր, մինչև օգոստոսի 4-ը: Ամբողջ քաղաքը, որ չքեղ դարձարկած է յոյնացիներէ, հաշտուի կերպարանք է ստացել. կանաւորները և ընդհանուր ֆիզիկական մեծ թէ փոքր զորքանքները ծածկանում են ամեն փողոցներում, անկիւններում և թէ բանտերի պատուհաններում, իսկ ամեն մի անցնելի վրա կառուցված յաղթական կամարները աւելի ևս գեղեցկացնում են ընդհանուր տեսքը:

Ուշադրութեան արժանին քաղաքի Plainpalais կոչված դաշտավայր մասն է, ուր կատարվում են հանդէպները: Այդ ընդարձակ հարթ տարածութեան վրա մի կողմը գտնվում է կ'ան Խ'նը, փայտաշէն մի անաղին պահ, որ կարող էր դեռ տեղի իր մէջ 10,000-ի չափ մարդ, բայց շինված է 6000-ի համար. այստեղ լինելու են ամեն օր բանկետներ, կոնցերտներ և ճաշախոսութիւններ: Իր քանի հարիւր սօղաոսարներ կը ծառայեն բարձրագոյն սոնամախոյններին: Աւելորդ է ասել թէ ինչ մեծ խնամքով զարդարված է այս սրահը, անաղին մուտքի դրան վրա թնամարած կանգնած է բանալին ճանկերում մետաղից ձուլված առիւծը, որ 9 մետր երկարութիւն ունի (թնամարած դիւղով) և 1750 կիլո ծանրութիւն: Մուտքի ձախ կողմը կանգնած է Վիլհելմ Տէյլ իր պարզ դեղակա հաղորդակցութիւն և զինքներով աշ կողմը Բրդուակոն Հիւր, 1526 թուին կայացած ժընէյի, Պրիւսիայի և Բեռլին կառնոններին: Այստեղ պատգամը ձեռքին իսկ սրահի ներքո մէջտեղը զարդարում է մի նկար, դեղաբուսական պատկեր, որ ներկայացնում է ամենաառաջին միութիւնը կազմող Ուրի, Շիլլի և Ուստերլայցի կանաւորների ներկայացուցիչները երգումը: Շիլլիի Վիլհելմ-Տէյլը մի յայտնի համայնական տեսարանն է, ուր Շիլլիցարիայի այդ բարեմիտ, պարզ նախկինները աշ ձեռքերը սեղմած, ձախը դէպի վեր տարածած, երգում են միութեան դաշը հաստատ պահելու...

Կանտոնից մի քանի քայլ հեռու գտնվում է թանգարանը պրիւսիկների (պարզեցների) պալատին, որի վրա բաղմամբը զոյնդոյն զորակները հետ ծածկանում է Բեռլինի բերդած ընդհանուր ֆիզիկական դրոշմ: Ամենաաշխիւ ընկնող բանը այս հարթութեան վրա մի փոքրիկ արհեստական լճակ, առաքանն է, որի մէջ շինված երեք առանձին, առանձին 2—3 վերջիկ տղամարդի ունեցող խողովակները մեծ ուժով ջուր է խիտում դէպի վեր, աւելի քան 4 սաժէն բարձրութեամբ, որ օդի մէջ բարձր յորհառատ անձրեւ կազմելով թափվում է աւազանի մէջ սրահի վերջիկ: Յետոյ դալիս է ընդունարան—պալատին (pavillon de reception), որին մօտ է հարկը դաշտավայրի յաղթական ճոխ կամարը ձախաթիւն գրված, «Տէյլի դաշտակներ, բարի էք եկել»:

Ստանը (stand), որտեղից արձակում են հրացանները նշանին, և հեռու չէ վերջիկից դաշտավայրից, պակաս չէ դրաւում այցելուներին: Այս մարդիկը ոչինչ չեն խնայում որքան կարելի է շքեղութեամբ տնկելու իրանց միակ ամենա-

նշանաւոր տոնը: Որ փողոցը, կամուրջը անցնում էք, ամեն քայլափոխին բարձրացած կը տեսնէք յաղթական կամարներ, որոնք ընդհանրապէս դարձել են զորքանքներով և հիւսիսը դաշտակներով: մէկը նրանցից մի առանձին ընաւորութեամբ շատ զանազանվում է միւսներից. սա ոչ թէ ծածկված է դաշտակներով և զորքանքներով, այլ մի այնպիսի դասակարգի գործիքներով և իրերով, որին ամենքը սիրում են: Այդ սիրելի դասակարգն է բանաւորը, մշակը, ուստի կամարի պատերից կախված կը տեսնէք մշակի հին գործիքները՝ բահ, թիւ, մուրճ, կայքին, բրդի, սղոյններ, ուսնդա, ուրապ, պտուտակ և այլ և այլ երկաթէ գործիքներ, յետոյ միւս պատին խաղողի քամիչ, ջրհան մեքենայ և անոթներ, հարթիչ, երկաթի ձողեր, թուկեր, չղթներ, սանդուղտ, մի խօսքով այն բոլոր առօրեայ գործածիչի իրերը, որոնք անհրաժեշտ են բանաւորին:

Ստանական տուրիսը փողոցով անցնելիս չէ կարող երեւնի չը զգացվել մի որ և է սրտաշարժ տեսքով: Այս ինչ կամարի վրա կը կարգայ «Նէլէ», եկէք այստեղ, դաշտակից հրացանաձգներ, մոռանալու մի վարկեան աշխատանք, չնչնով խաղաղութեան մէջ քաղաքը անուշահոտութիւն, որ բուրում են այս օրս ամենախմբութեան ծաղիկները: Մի ուրիշ վրա այս սրտաշարժ տողերը: «Չողովուրդներ, միանանք սիրով. դուր, որ այս գեղեցիկ օրերին համախմբվում էք մեր շուրջը, չլէցարացիք, ֆրանսիացիք, գերմանացիք, բելգիացիք, ձեռք տանք միմեանց և թմոյ խորտու մեր զինուորին ծածկանի վստահաբ խաղաղութեան դրօշակը: Իսկ մի երբորդի վրա, այնտեղ, ուր լին Խիւն կանգնում են երկեկից չողենաւորը: «Վշին. դաշտակիցներ, սիրված եղբայրներ, ողջնաւոր եղբայր ամենքս այս նշանաւոր խօսքերով, այն նշանաւոր խօսքերով, որ ժամանակով մեր հայրերն են գործ անել»—Տէյլի դաշտակներ, բարի էք եկել»:

Այս նամակը գրելուց մի քանի ժամ առաջ երկրպետն անհասանալ օգնութեամբ և մեծ հանգիստով տեղի ունեցած «Ֆիզիկական դրօշակի» ընդունակութիւնը, որ բերում էին Բեռլինը: Այդ դրօշը, որ միշտ գտնվում է մայրաքաղաքում, սովորութիւն կայ երկու տարին մի անգամ տեղից շարժել և տանել այն կանտոնը, ուր լինում է հրացանաձգութիւնը: Չինեյի բարձրագոյն խորհուրդի, վարչական շրջանների բոլոր ներկայացուցիչները Լոզանում պիտի զիմարեկեն զորքանքին, իսկ զորքակի հետ են Բեռլին բոլոր ներկայացուցիչները, ընդհանուր կոնֆիդերացիայի վարչական մարմինը, դաշտակցական խորհուրդը, նախագահը, և այլն: Հարիւրաւոր ընկերութիւններ և պատկաւաւորութիւններ իրանց զորքանքներով և անհամար բազմութիւն, տասնեակ հազարներ, խոնկած էին լճի ափերը: Անգլիական կոչված այգին նշանակված էր ընդունակութեան տեղը: Ամենքը սրտի տրոփելովով ապաւնւում էին լճի հօրիւմը զոյնի դրօշակը բերող չողենաւոր երեւումը, թընդանօթները աւետեցին վերջապէս և դարձարկած չողենաւոր արդէն մօտենում էր ափին քաղաքը և ըստ շտաբի ուղեկցութեամբ: Որքան անսահման օգնութեամբ, բերկրալից ճիւղով և կեցցէ-ներով ընդունակցաւ Մայր-Հիւլիցիայի դրօշակը... Այդիկ պալատի բարձր մասում հանդատացրին զորքակի: Իրա ետեղի կանգնած էին երեք մաստիգահատ, ճոխ զինատեսարկած գեղեցիկ օրիորդներ, ամեն մէկը տարբեր հագուստներով: մէկը ներկայացնում էր Շիլլիցարիան, միւսը Բեռլին, երրորդը Չինեյի: Մասնաւոր բերնացի օրիորդը առաւելապէս փայլում էր իր զրեւանների գեղեցկութեամբ: Չինեյի չլէցարակներին յետո կանգնած էին Շիլլիցարիայի բոլոր ներկայացուցիչները: Երբ դաշտակ ներկայանալ հիմնով սկսեց երաժշտութիւնը, իսկ միւս կողմից թնդանօթները թնդացնում էին աւելի ևս ուրախ սրտերի տրոփելը... Նախագահը և պետական խորհրդական Վոտիլ արտասանեցին արտաշարժ, զգացված ճաւեր, որոնց յաջորդեց 350 հոգուց բաղկացած խմբական երգեցողութիւնը: Այս հանդիսաւոր ընդունակութիւնից կէս ժամ յետոյ կարմիր ֆոնով ապիտակ խաւանիչ ֆիզիկական դրօշակը արդէն ծածկանում էր բազմութիւն դրօշակների հետ մեր յիշած Պլէն-պալատի պրիւսիկի պալատին վրա:

Վաղը, 24-ին, իտալական օկուպում է հրացանաձգութիւնը և կը լինի մեծ կօրակ (գնացք): Առայժմ բուսականութեան և էլիտրական բուսականութեան Պլէնպալի դաշտավայրը և կայարանի երկու գեղեցիկ փողոցը: 28-ին պաշտօնական օրն է և կը լինի ամենահանդիսաւորը: Գաղաքին տրեւում է շարժում, օգնութեան, անհասանալ ուրախութիւն...
Վարաջ
ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ
—Վատական մասնակի և կառավարչական շրջանների ազատամիտ կուսակցութիւնները համոզված են, որ Հոսովի պապի լայոր ձգտումները, որոնցով նա ուզում է մեծացնել վատիկանի նշանակութիւնը, ոչինչ զրական հետեւանքի չեն հասցնում, քանի որ երկրի քաղաքական հանդամանքները և ժողովրդի բարոյական հայեցակէտերը փափուկ հող չեն ներկայացնում պապի միջնադարեան ձգտումների համար:
—Վերջին լայոր տեղեկութիւններից երևում է, որ Բոլզարիայում յիւսիսի վաղուց գիտէին Կոլուրդի պրինցի դալու մասին. և հենց այն միջոցներում, երբ լուրեր էին պատում թէ Կոլուրդի պրինցը մտադիր է հրաժարվել Բոլզարիա գնալուց, բոլզարական «Անկախ Բոլզարիա» լրագիրը հետեւեալ տողերն էր գրել. «Մի քանի օր ևս, և ամբողջ Բոլզարիան կարող է գոչել «Վալիս է իշխանը», որի դալը և վերջ կը տայ այժման ճիւղաժամին»:
—Թիւրքիայի Ամասիա կոչված քաղաքում տեղի ունեցած խառնակութիւնների մասին, մի հայ աղջիկ փախցնելու պատճառով, որի վերաբերութեամբ «Մշակի» անցեալ համարում մանրամասնաբար հաղորդել ենք,—Եւրոպական լրագիրներին բաղմամբիւ տեղեկութիւններ են ուղարկված Կ. Պոլսից, որոնց հիման վրա Եւրոպական լրագիրները բողոքում են Թիւրքիայում կատարվող անկարգութիւնների դէմ: Այդ առիթով «Times» լրագրի Պոլսի թղթակցիցը յիշեցնում է, որ Բիւրլինի կոնգրէսի 62-երորդ յօդուածը դեռ մինչև այժմ անգործադրելի է մնացել:
—Եւրոպական խառնակ նշանաւոր հայրենասէր Գարիբալդիի պատվին տեղի ունեցած հրապարակական ցույցերի ժամանակ, ճառախօսներից մէկը յանուն մեծ հայրենասիրի խօսեց խաղաղութեան և անհատական կամարկութեան մասին, և այն միտքը յայտնեց, որ խաղաղութեան արշաւանքները ուղղված պէտք է լինեն ոչ թէ դէպի Աֆրիկա, այլ դէպի Տիբեթ: Խառնակաւ աղջիկ, ասաց ճառասօր, կարելի ունի դաշնակցութիւն կապելու ոչ թէ Աստիլայի հետ, այլ հանրապետական Զարմախայի հետ: Գեղարտա, որի համար խառնակաւ Աֆրիկայի խորհրդում արձան պէտք է կառուցանի այնտեղ սպանված խաղաղի զինուորների գանգից, արդէն մոռել է, և նրա Դոնաթի կառավարութեան գործերը զեկալարող Կրիսպի պէտք է արձանագործ տայ խաղաղական աղջիկ այդ բաղձանքներին:
—«Opinione» լրագիրը լսել է, որ սրանից մի երկու շաբաթ առաջ Կոլուրդի պրինցը մտադրվել էր հրաժարական տալ Բոլզարական զանց, բայց՝ աւտորո-ոնգարական կառավարութիւնը կարողացաւ փոխել պրինցի այդ մտադրութիւնը:
ԻԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ
Ունդարական մի փոքրիկ քաղաքում, որ կոչվում է Վէրբո, 1848 թվականին ապրում էր մի երկրաշարժ, իրիկնուտով անուշալի: Երկրաշարժը պարպում էր ուսուցչութեամբ: Տնկնելով որ մանկավարժի աշխատանքը շատ վատ է վարձատրվում, երկրաշարժը ուսուցչի թողնելու օրոք կանգնում էր դնալ հեռու, դարձել Ամերիկայի քաղաքներում, թէ ինչով պարագեց այնչափ շատ տարիներ. թէ ինչով պարագեց այնտեղ նախկին վարժապետը, ինչ արեց և ինչ կենցաղ անցկացրեց,—այստի չէ, դուրս է հետաքրքրական էլ չէ: Բայց բանը նրանումն է, որ սրանից մի փոքր ժամանակ առաջ Վիլհելմը դադարեց իրաւիկայի դեսպանը՝ գիտեց վերջը քաղաքի տեղական իշխանութեանը, հարցնելով, թէ արդեօր «Բոլզարիայում մեծած միլիտանտի լիւիլիտալը ոչինչ ժառանգներ և աղակաւաններ չունի, որոնց կտակված է նրա 15 միլիոն դոլլարի կարողութիւնը»: Արդէն դուրս են եկել երեք աղքատ-աղքատներ, իրեն ժառանգներ անապատիկ հարստութեան, որ թողել է իր մահանից յետոյ նախկին աղքատ վարժապետը:
* *
Օղտարկները սկսել են պէտք զալ և սիրահարական դէպքերի համար: Փարիզում, նորիւրում, երբ Գարնի: անուշով օդաւայրը պատրաստվում էր օդապարկով բարձրանալ, նրան մօտեցաւ իր ամենամօտիկ խորհրդակցներից մէկը և ասաց. «Իմ սիրելին այստեղ է, բայց տարաբարողաբար իր մօր հետ. անի, եթէ ևս կարողանայի նրան մի քանի րօպէ առանձին տեսնել,

որն է և կը լինի ամենահանդիսաւորը: Գաղաքին տրեւում է շարժում, օգնութեան, անհասանալ ուրախութիւն...
Վարաջ
ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Վատական մասնակի և կառավարչական շրջանների ազատամիտ կուսակցութիւնները համոզված են, որ Հոսովի պապի լայոր ձգտումները, որոնցով նա ուզում է մեծացնել վատիկանի նշանակութիւնը, ոչինչ զրական հետեւանքի չեն հասցնում, քանի որ երկրի քաղաքական հանդամանքները և ժողովրդի բարոյական հայեցակէտերը փափուկ հող չեն ներկայացնում պապի միջնադարեան ձգտումների համար:
—Վերջին լայոր տեղեկութիւններից երևում է, որ Բոլզարիայում յիւսիսի վաղուց գիտէին Կոլուրդի պրինցի դալու մասին. և հենց այն միջոցներում, երբ լուրեր էին պատում թէ Կոլուրդի պրինցը մտադիր է հրաժարվել Բոլզարիա գնալուց, բոլզարական «Անկախ Բոլզարիա» լրագիրը հետեւեալ տողերն էր գրել. «Մի քանի օր ևս, և ամբողջ Բոլզարիան կարող է գոչել «Վալիս է իշխանը», որի դալը և վերջ կը տայ այժման ճիւղաժամին»:
—Թիւրքիայի Ամասիա կոչված քաղաքում տեղի ունեցած խառնակութիւնների մասին, մի հայ աղջիկ փախցնելու պատճառով, որի վերաբերութեամբ «Մշակի» անցեալ համարում մանրամասնաբար հաղորդել ենք,—Եւրոպական լրագիրներին բաղմամբիւ տեղեկութիւններ են ուղարկված Կ. Պոլսից, որոնց հիման վրա Եւրոպական լրագիրները բողոքում են Թիւրքիայում կատարվող անկարգութիւնների դէմ: Այդ առիթով «Times» լրագրի Պոլսի թղթակցիցը յիշեցնում է, որ Բիւրլինի կոնգրէսի 62-երորդ յօդուածը դեռ մինչև այժմ անգործադրելի է մնացել:
—Եւրոպական խառնակ նշանաւոր հայրենասէր Գարիբալդիի պատվին տեղի ունեցած հրապարակական ցույցերի ժամանակ, ճառախօսներից մէկը յանուն մեծ հայրենասիրի խօսեց խաղաղութեան և անհատական կամարկութեան մասին, և այն միտքը յայտնեց, որ խաղաղութեան արշաւանքները ուղղված պէտք է լինեն ոչ թէ դէպի Աֆրիկա, այլ դէպի Տիբեթ: Խառնակաւ աղջիկ, ասաց ճառասօր, կարելի ունի դաշնակցութիւն կապելու ոչ թէ Աստիլայի հետ, այլ հանրապետական Զարմախայի հետ: Գեղարտա, որի համար խառնակաւ Աֆրիկայի խորհրդում արձան պէտք է կառուցանի այնտեղ սպանված խաղաղի զինուորների գանգից, արդէն մոռել է, և նրա Դոնաթի կառավարութեան գործերը զեկալարող Կրիսպի պէտք է արձանագործ տայ խաղաղական աղջիկ այդ բաղձանքներին:
—«Opinione» լրագիրը լսել է, որ սրանից մի երկու շաբաթ առաջ Կոլուրդի պրինցը մտադրվել էր հրաժարական տալ Բոլզարական զանց, բայց՝ աւտորո-ոնգարական կառավարութիւնը կարողացաւ փոխել պրինցի այդ մտադրութիւնը:
ԻԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ
Ունդարական մի փոքրիկ քաղաքում, որ կոչվում է Վէրբո, 1848 թվականին ապրում էր մի երկրաշարժ, իրիկնուտով անուշալի: Երկրաշարժը պարպում էր ուսուցչութեամբ: Տնկնելով որ մանկավարժի աշխատանքը շատ վատ է վարձատրվում, երկրաշարժը ուսուցչի թողնելու օրոք կանգնում էր դնալ հեռու, դարձել Ամերիկայի քաղաքներում, թէ ինչով պարագեց այնչափ շատ տարիներ. թէ ինչով պարագեց այնտեղ նախկին վարժապետը, ինչ արեց և ինչ կենցաղ անցկացրեց,—այստի չէ, դուրս է հետաքրքրական էլ չէ: Բայց բանը նրանումն է, որ սրանից մի փոքր ժամանակ առաջ Վիլհելմը դադարեց իրաւիկայի դեսպանը՝ գիտեց վերջը քաղաքի տեղական իշխանութեանը, հարցնելով, թէ արդեօր «Բոլզարիայում մեծած միլիտանտի լիւիլիտալը ոչինչ ժառանգներ և աղակաւաններ չունի, որոնց կտակված է նրա 15 միլիոն դոլլարի կարողութիւնը»: Արդէն դուրս են եկել երեք աղքատ-աղքատներ, իրեն ժառանգներ անապատիկ հարստութեան, որ թողել է իր մահանից յետոյ նախկին աղքատ վարժապետը:
* *
Օղտարկները սկսել են պէտք զալ և սիրահարական դէպքերի համար: Փարիզում, նորիւրում, երբ Գարնի: անուշով օդաւայրը պատրաստվում էր օդապարկով բարձրանալ, նրան մօտեցաւ իր ամենամօտիկ խորհրդակցներից մէկը և ասաց. «Իմ սիրելին այստեղ է, բայց տարաբարողաբար իր մօր հետ. անի, եթէ ևս կարողանայի նրան մի քանի րօպէ առանձին տեսնել,

որն է և կը լինի ամենահանդիսաւորը: Գաղաքին տրեւում է շարժում, օգնութեան, անհասանալ ուրախութիւն...
Վարաջ
ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ
—Վատական մասնակի և կառավարչական շրջանների ազատամիտ կուսակցութիւնները համոզված են, որ Հոսովի պապի լայոր ձգտումները, որոնցով նա ուզում է մեծացնել վատիկանի նշանակութիւնը, ոչինչ զրական հետեւանքի չեն հասցնում, քանի որ երկրի քաղաքական հանդամանքները և ժողովրդի բարոյական հայեցակէտերը փափուկ հող չեն ներկայացնում պապի միջնադարեան ձգտումների համար:
—Վերջին լայոր տեղեկութիւններից երևում է, որ Բոլզարիայում յիւսիսի վաղուց գիտէին Կոլուրդի պրինցի դալու մասին. և հենց այն միջոցներում, երբ լուրեր էին պատում թէ Կոլուրդի պրինցը մտադիր է հրաժարվել Բոլզարիա գնալուց, բոլզարական «Անկախ Բոլզարիա» լրագիրը հետեւեալ տողերն էր գրել. «Մի քանի օր ևս, և ամբողջ Բոլզարիան կարող է գոչել «Վալիս է իշխանը», որի դալը և վերջ կը տայ այժման ճիւղաժամին»:
—Թիւրքիայի Ամասիա կոչված քաղաքում տեղի ունեցած խառնակութիւնների մասին, մի հայ աղջիկ փախցնելու պատճառով, որի վերաբերութեամբ «Մշակի» անցեալ համարում մանրամասնաբար հաղորդել ենք,—Եւրոպական լրագիրներին բաղմամբիւ տեղեկութիւններ են ուղարկված Կ. Պոլսից, որոնց հիման վրա Եւրոպական լրագիրները բողոքում են Թիւրքիայում կատարվող անկարգութիւնների դէմ: Այդ առիթով «Times» լրագրի Պոլսի թղթակցիցը յիշեցնում է, որ Բիւրլինի կոնգրէսի 62-երորդ յօդուածը դեռ մինչև այժմ անգործադրելի է մնացել:
—Եւրոպական խառնակ նշանաւոր հայրենասէր Գարիբալդիի պատվին տեղի ունեցած հրապարակական ցույցերի ժամանակ, ճառախօսներից մէկը յանուն մեծ հայրենասիրի խօսեց խաղաղութեան և անհատական կամարկութեան մասին, և այն միտքը յայտնեց, որ խաղաղութեան արշաւանքները ուղղված պէտք է լինեն ոչ թէ դէպի Աֆրիկա, այլ դէպի Տիբեթ: Խառնակաւ աղջիկ, ասաց ճառասօր, կարելի ունի դաշնակցութիւն կապելու ոչ թէ Աստիլայի հետ, այլ հանրապետական Զարմախայի հետ: Գեղարտա, որի համար խառնակաւ Աֆրիկայի խորհրդում արձան պէտք է կառուցանի այնտեղ սպանված խաղաղի զինուորների գանգից, արդէն մոռել է, և նրա Դոնաթի կառավարութեան գործերը զեկալարող Կրիսպի պէտք է արձանագործ տայ խաղաղական աղջիկ այդ բաղձանքներին:
—«Opinione» լրագիրը լսել է, որ սրանից մի երկու շաբաթ առաջ Կոլուրդի պրինցը մտադրվել էր հրաժարական տալ Բոլզարական զանց, բայց՝ աւտորո-ոնգարական կառավարութիւնը կարողացաւ փոխել պրինցի այդ մտադրութիւնը:
ԻԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ
Ունդարական մի փոքրիկ քաղաքում, որ կոչվում է Վէրբո, 1848 թվականին ապրում էր մի երկրաշարժ, իրիկնուտով անուշալի: Երկրաշարժը պարպում էր ուսուցչութեամբ: Տնկնելով որ մանկավարժի աշխատանքը շատ վատ է վարձատրվում, երկրաշարժը ուսուցչի թողնելու օրոք կանգնում էր դնալ հեռու, դարձել Ամերիկայի քաղաքներում, թէ ինչով պարագեց այնչափ շատ տարիներ. թէ ինչով պարագեց այնտեղ նախկին վարժապետը, ինչ արեց և ինչ կենցաղ անցկացրեց,—այստի չէ, դուրս է հետաքրքրական էլ չէ: Բայց բանը նրանումն է, որ սրանից մի փոքր ժամանակ առաջ Վիլհելմը դադարեց իրաւիկայի դեսպանը՝ գիտեց վերջը քաղաքի տեղական իշխանութեանը, հարցնելով, թէ արդեօր «Բո

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԴԻ ԲՈՐՍԱ			Գրաւ. թիւ. Ազնւ. բանկի		
Օգոստոսի 4-ին			98 > 62 >		
Ռուսաց 1 րուբլ լոնդոնի վրա արժէ	213/32	պէնս.	51/2 0/0 գրաւական թղթեր խնայողի	99 > 50 >	
— — — — —	179 1/8	պէն.	— — — — —	103 > — >	
— — — — —	221 1/2	սան.	— — — — —	— 94 > 50 >	
Ոսկի — — — — —	9 > 32	կ.	— — — — —	— 102 > 75 >	
Մաքսային կուպոններ — . . .	181 > 50 >		— — — — —	— 102 > 50 >	
Արծաթ — — — — —	1 > 29 >		— — — — —	— 103 > — >	
Բորսային դիվիդենդներ — . .	4 3/8 > 61 2/3 0/0 >		— — — — —	— 102 > 50 >	
Պետական 5 0/0 տոմս 1-ին շրջանի	100 > 12 >		— — — — —	— 102 > 25 >	
— — — — —	2-րդ — 99 > 12 >		— — — — —	— 102 > 25 >	
— — — — —	3-րդ — 99 > 12 >		— — — — —	— 27 4 3/4 տ. — >	
— — — — —	4-րդ — 99 > 37 >		— — — — —	— 18 4 3/4 տ. — >	
— — — — —	5-րդ — 99 > 12 >		— — — — —	— — — — —	
— — — — —	6-րդ — — — — —		— — — — —	— — — — —	
Արեւելեան 5 0/0 փոխառութ. 1-ին շրջ.	98 > 75 >		— — — — —	— — — — —	
— — — — —	2-րդ — 99 > 12 >		— — — — —	— — — — —	
— — — — —	3-րդ — 98 > 75 >		— — — — —	— — — — —	
Ներքին 5 0/0 առաջին փոխառութ.	268 > — >		— — — — —	— — — — —	
— — — — —	252 > 50 >		— — — — —	— — — — —	
51/2 0/0 բէնտա	102 > 37 >		— — — — —	— — — — —	
Ոսկեայ բէնտա	193 > 50 >		— — — — —	— — — — —	
Եօթերորդ կոնսոլիդաց. փոխառութ.	— — — — —		— — — — —	— — — — —	
— — — — —	165 > 75 >		— — — — —	— — — — —	
Նոր երկաթուղային բէնտա . . .	99 > 25 >		— — — — —	— — — — —	
5 0/0 գրաւական թղթեր կալուած.	— — — — —		— — — — —	— — — — —	
— — — — —	166 > — >		— — — — —	— — — — —	

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԻՐ ՀԻՆՆԵՐԱՆՈՑ

(Կուկիա, վարձարարի արձանի հանգիստ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր
ԱՌԱՍՏՆԵՐԸ
ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—10—11 Ժ. վերաբերական, վերաբերական և ատամի ց.
Կին-բժիշկ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆՑ—9—10 Ժ. և 11—12 Ժ. կանանց և երեխայոց ց.
ՐՈՒԿԱՎԱԿԻ—10—11 Ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.
Ա. ԳՈՐԿԻ—12 1/2—1 1/2 Ժ. աչքի և ներքին ց.
ԱՐՏԵՄԻԵՎ—12—1 Ժ. երեքշաբթի և ուրբաթ կանանց ց.
ԵՐԵՎԱՆԵՐԸ
ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—6—7 Ժ.
ՊՈՊՈՎԵԱՆ—6—7 Ժ. կաշուի, ներքին և ջրային ց.
Հիւանդանոցում է մանկաբարձուհի Մ. Օ. Գ. Ե.
ՎՃԱՐ—50 կ. Համալսարանի (կոնսիլիումի) համար համաձայնութեամբ:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ

ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ, որ ուսումնասիրել է ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԶԱՅՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ և ունի շատ աղոյ ձայն, ցանկանում է հայոց դպրոցներում երգեցողութեան դասեր ունենալ: ԿԸ ՍՊԱՍԱԻՐԻՆ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ: Պայմանների մասին պէտք է դիմել «Մշակի» խմբագրատունը: Համաձայն է գնալ դաւառ: 1—3

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.
ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԵԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԵ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԵՒԻ և ԲԱՐՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ.
Զորեքշաբթի, օգոստոսի 19-ին, ՄԵՕԶ (MEUSE) շոգենավը, նաւապետ ՏԻԲԱՆ (THIBAL) դուրս կը գնայ Բաթումից դէպի Տրապիզոն, Օրդու, Սամսոն, Կ. Պոլիս և Մարսել: Տեղեկութիւնները մասին պէտք է դիմել ընկերութեան գործադիրներին. Բաթումում պ. Գարանիօնին և Թիֆլիսում պ. Բէնօնին, նախկին Արծրունի գալլերէում, ՁԵ 103. 1—4

ԼՈՅՍ ՏԵՍՏԻ ՀԱՅԵՐԵՆ ԼԵՋՈՒՈՎ
«ՁԻՆՈՒՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ»
ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՄԱՐ
Գինն է 30 կոպէկ:
Վաճառվում է «Մշակի» խմբագրատանը և հետեւեալ տեղերում, Թիֆլիս-ՍՈՒՄ՝ Կենտրոնական և ուրիշ գրախառնանոցներում, Տեր-Յովսէփիանի ծխախոտի խանութում (Կովկաս հիւրանոցի տակ), Միրզա Տէր-Գրիգորեանի ծխախոտի խանութում (Սիօնի փողոցի վրա), ԵՐԵՎԱՆԻՄ՝ Կ. Գառաւիտեանի խանութում, ԲԱԳՈՒՄ՝ Երեւանի խանութում, ԳԱՆՁԱԿՈՒՄ՝ Աղայեանի խանութում, ԵՆՈՒՄ՝ Գաղեան եղբայրների գրախառնանոցում. ՆՈՒԻՒ՝ Ուսուցիչ Ն. Դաւթեանի մօտ, ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈՒ՝ Վեհապետեանի խանութում: Օտարաբարաբացիք այդ վերքը ստանալու համար պէտք է դիմեն հետեւեալ հասցեով. Թիֆլիս, X. Մալումյանց, въ редакцію «Мшакъ». 6—10

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
ՍՈՒՄՈՆ ԵՂԵՂԱՐԵԱՆԻ
«ԱՆԻՐԿՈՎԿԱՍԻ ԱՐՔԻՆԱԿԱՆ ԳԻՒՂԱՅԻՆԵՐԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԵՒՈՒՆԻՒՆԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՄ-Ի (СВОДЪ МАТЕРІАЛОВЪ ПО ИЗУЧЕНІЮ ЭКОНОМІЧЕСКАГО БЫТА ГОСУДАРСТВЕННЫХЪ КРЕСТЬЯНЪ ЗАКАВКАЗСКАГО КРАЯ) առաջին հատորը, որը բովանդակում է հետեւեալը: 1) Երեւանի նահանգի գիւղական համայնքի վարչական-ստատիստիկան ներկայացուցիչը և 2) Գիւղական հողատիրութեան տեսակները գուժարի նահանգում:
Գինն է 3 ՐՈՒԲԼԻ
Իսկ ուսուցիչները և ուսանողները համար 2 րուբլի 3անկացողները պէտք է դիմեն «Մշակի» խմբագրատանը: 4—6

ԲԱԳՈՒԻ երեքշաբեան մասնաւոր ուսումնարանի կառավարիչ փրբուդադեան արա-նով յայտնում է պատուելի հասարակութեանը, որ օգոստոսի 1-ից սկսվում է դասերի բաղադրութիւնը, իսկ 15-ից աշակերտներին ընդունելութիւնը:
Ուսումնարանը այժմ ժամանակաւորապէս գտնվում է նրա սեփական տան, օրիորդաց գիմնազիայի նոր շինութեան դիմաց, որը պիտի տեղափոխվի քաղաքի կենտրոնը: Կառավարութեան թոյլտուութեամբ սեպտեմբերից բացվելու է նոյն ուսումնարանում կառուցված դասընթացը այն աշակերտների համար, որոնք պատրաստվում են կառուցական գիմնազիայի երկրորդ դասատուն մանկելու: 3—5

ՊՐՈՎԻԶՈՐ Ա. ՇՏԵԻՆԻՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ
ԱՏԱՄՆԵՐԻ ՑԱԽԻ ԵՒ ՓԶԱՆԱՌԻ ԴԷՄ
ՊՐՈՎԻԶՈՐ ԱՏԱՄՆԱԴՂ ԿԱՌԻՆԵՐ 80 ԿՈՊ.
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՎԱՅԻՆԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱՅԻՆ ԷԼԻԿԱՍԻՐ 80 ԿՈՊ.
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԱՏԱՄՆԱՅԻՆ ՓՈՇԻ 30 ԿՈՊ.
ԳԼԻՍԱԻՐ ՊԱՀԵՍՏ. ԹԻՖԼԻՍԻՄ՝ Կովկասեան դեղախառնատան, և պ. պ. Շահարոնեանցի, Մակկէրի, Սէնչիկովսկու և Ագմուրովի դեղատներում: ԲԱԳՈՒԻ մէջ՝ Բէկկէրի մօտ, ԳՈՒԹԱՅԻՍԻՄ՝ Կօհօշեկի մօտ, ԱՍԱՎՐՈՂՈՒՄ Բրոննօցկու մօտ և ԵԿԱՏԵՐԻՆՈՒՄՈՒՄ:
(Հ.)

Նոր հրատարակութիւն
Լ Է Օ
ՎԷՊ ԹԷ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
(Ղարաբաղի անցեալը Ապրէս Բէկնադարեանցի գրչի տակ):
Գինն է 40 կոպէկ:
Վաճառվում է Գաղեան եղբայրների գրախառնութեամբ, ԵՆՈՒՄ՝ ԲԱՂԱՔՈՒՄ: Հասցէն՝ Шуми, книгопродавцы Дадянъ. 3—5 (Հ.)

ВЫСОЧАЙШЕ Утвержденное Кавказское Товарищество торговли аптекарскими товарами въ Тифлисѣ (Графская ул., домъ бывш. Падубова).
ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՎԱՏ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԳԵՂԱՍԱՆ ԱՊԱՐԱՔՆԵՐԻ ՎԱՃԱՌՄԱՆ ԹԻՖԼԻՍԻՄ ԵՒ ԲԱԳՈՒԻ ՄԷՃ:
ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԵՐ, Կովկասեան և արտասահմանեան, այս դարձանք շիշերի մէջ նոր անված: ՅԵՑԻՑ ԵՒ ՄԻՋՏՆԵՐԻՑ ՊԱՀՊԱՆՈՂ. ՄԻՋՈՑՆԵՐ, Նաւթային, քաղաքային, ցեղ ռնչացնող հեղուկ, Պարսկական և Գալմաթիայի փաշի, և Բուրէլի անված կոպէլած բոյլը:
ՕՂԸ ՄԱՔԵՐԵՒՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ պրօֆէսոր ԿԻՏՏԱՐԱՅԻ, կարբոլայցած փօշի երկաթի արձանագով, որպէս ամենալաւ միջոց անվարձութեան տեղերը խտակելու համար, կարբոլեան թթու, մաքրված և չը մաքրված տեսակից, խլորային կիր, ծծումբ, երկաթի արձանագ և Մարգարեանցի կրկնաթթու:

Hotel Nemecki Edmunda Dziechcinskiego, Warszawa, Ulica Długa, № 31.
(Нѣмецкая гостинница Эдмунда Дзехчинскаго, въ Варшавѣ, Долгая улица, № 31).
Պ. Էդմունդ Դիւչինսկու «ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԻՒՐԱՆՈՑԸ» վարչապետ, գտնվում է քաղաքի կենտրոնում, դիւար կառավարչական ատենաների, թատրոնների և առևտրական կենտրոնական տեղերի մօտ:
90 սենեակներ, 30 կոպէկից մինչև 3 րուբլի օրական գինով: Բնատօրան և քաղցրեղենների խանութ չաշը 30 կոպէկից մինչև 1 րուբլի կառքեր և դիւթաններ դէպի բոլոր երկաթուղիները: Կառքերի վարձը շատ էժան:
Գրադարան և օտար լրագիրներ՝ ձրիապէս հիւրերի համար: ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԻՒՐԱՆՈՑԸ, որ յաճախված է բաղմամբ հիւրերով Թիֆլիսից և նրա շրջակայքից, ստանում է այդ հիւրերի համար հայոց «ՄՇԱԿ» լրագիրը:
(Հ.)

ԱՊԱԿԻԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
Բարօն Փօն ԿՈՒՉԵՆԲԱՍԻ պատրաստում է
ԼԱՄՊԻ ԱՊԱԿԻՆԵՐ
և լամպի ուրիշ պարագաներ, չափաւոր գներով: Մանրամասնութիւնները կարելի է իմանալ Սիմեոն և Գալսկէ գործակալութեան գրասենեակում, Թիֆլիսում:
3—10 (Հ. Ե.)

ԳՈՒՇԵԹԻ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ-ՏԻՒՒՒՄ՝ միջառան դպրոցի համար հարկաւոր է ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ, համաձայն պահանջաւ ծրագրի, որը պէտք է աւանդի հայոց լեզու և թուաբանութիւն: Պայմանների մասին իմանալ ցանկացողները թող անժամկորոյս դիմեն հոգաբարձութեան կամ տեղական գործակալ Սարգիս քահ. Երեցեանին:
3—4

EXPORTATION-IMPORTATION
CONSTANTIN P. CHÉHIA NTZ
MILAN (ITALIE)

Կոնստանտին Պ. ՇԻՆԱՆՑԻ առևտրական գրասենեակը լինելով ՄԻՒԱՆ, և ունենալով ուղղակի յարաբերութիւններ խաղիայի, Շիֆթայի և Ֆրանսիայի ֆարրիկաների հետ, կընդունի յանձնարարութեամբ ապրանքներ ծախելու համար հետեւեալները՝ մետաքս, բոժոժ, մետաքսի և բոժոժի մնացորդը, բուրդ, բամբակ, ցորենեղէն, նաւթ և ընդհանրապէս Կովկասեան միւս ամեն տեսակ ապրանքները, որոնք ծախվում են Եւրօպայում: Զանձնարարութեամբ կընդունի դարձեալ առնել Եւրօպայի ամեն տեսակ ապրանքներ Կովկասի համար: Ամբողջ ապրանքները ստանալուց աժան և ձեռնառու պայմաններով փող կը տայ ի հաշիւ: մանրամասն տեղեկութեանց համար գրել այս հասցեով. Monsieur Constantin P. Chéhiantz, № 18, Via Lauro, Milan, (Italie) ՄԻԼԱՆԻ (Италия).

ԹԱՌԻՉԻ ՀԱՅՈՑ ԴՊՐՈՑԻ ՀԱՄԱՐ ՀԱՐԿԱՌՈՐ Է մի ուսուցիչ և մի վարժուհի 3անկացողները պէտք է դիմեն «Մշակի» խմբագրութեանը: 4—4
ՄԻ ՎԱՐԺՈՒՀԻ ցանկանում է տնկելու մասնաւոր դասեր տալ և պարապել երեխաների հետ հայոց լեզուից: Ընդունում է նոյնպէս և դիշերթիկ աշակերտներ և աշակերտուհիներ: Հասցէն հարցնել «Մշակի» խմբագրատանը: 1—5